

Jemma já hausar

KLIPPEØEN

Nr. 5

Oktober-November 2022

Årg. 81

Siden 2013 har du kunnet købe et hus i idylliske Listed og anvende det som fritidshus, uanset om det hidtil har været et helårshus. Sådan har det været overalt uden for otte byområder på øen. Men i Listed og andre områder råber man nu vagt i gevær. Det ender med, at de fleste huse i f.eks. de små kystbyer står tomme en stor del af året, og at lokalsamfundet bliver sygner hen. Mere inde i bladet.

DE BORNHOLMSKE HJEMSTAVNSFORENINGER

København · Helsingør · Hillerød · Roskilde · Næstved · Fyn · Jylland

Husk. Som medlem er man altid velkommen til at deltage i alle syv foreningers arrangementer

Bornholms Hjemstavnssforening af 1942

bornholms-hjemstavnsforening-kbh.dk

Formand: Carlo Holm, Engtoftevej 7, 2.th., 1816 Frederiksberg C., 2043 4146.
carloholm1@live.dk

Kasserer: Bent Christiansen, Sognevangen 2 A, Sengeløse, 2630 Taastrup. 2264 3604.
bent_christiansen@mail.dk

Knud Sonne Løvgreen, Maj Allé 124. 2860 Søborg,
tlf. 40456658.

Georg Mogensen, Højstrupparken 35, 1.th., 2625 Vallensbæk, 26670836.

Poul Højegaard, Leen C.1. 2. sal, dør 3. 2630 Høje Taastrup
Tlf.: 40152889.

Aase Jacobsen, Bogtrykkervej 41, 4.tv, 2400 Kbh.NV, 29823914.

Henning Rasmussen, Nyvej 87, 3.mf, 2620 Albertslund 2121 8598.

Gyrithe Varacob, Smakkegårdsvej 83, st. tv. 2820 Gentofte,
tlf. 28108898.

Bornholms Hjemstavnsforening for Helsingør og omegn

Formand: Vibeke Munk, Roret 69, 3070 Snekkersten, Mobil 2145 1644.
vibeke@munk.mail.dk

Kasserer: Nina Müller, Hyldebloomsthaven 25, 4622 Havdrup 4046 7452, niuf30@gmail.com.

Bornholmerforeningen for Hillerød og omegn

bornholmerforeningen-hillerød.dk

Formand: Jørgen Dam, Hille-rødvejen 9, 3480 Fredensborg, 48476140, mobil 40637526,

Email: jorgen.dam@mail.dk

Kasserer: Bente Jakobsen, Rytterstien 2, 3400 Hillerød, tlf. 5122 7452
bente-finn@jakobsen.mail.dk.

Bornholmerforeningen for Roskilde og omegn

roskildebørnholmerforening.dk

Formand: Niels Jørgen Jørgensen, Lundevej 2, 4030 Tune, 6177 4856 formand@roskildebørnholmerforening.dk

Kasserer: Gurli Kofod, Stærgårdsvangen 21. 4550 Asnæs, 5219 9004

Mail: jgkofod@mail.dk.

Bornholmerforeningen for Vestsjællands og Storstrøms amter af 1987

Formand: Svend Hellisen: Torpevej 14, 4160 Herlufmagle 4015 2712,
shla.torpe@dlgtele.dk

Kasserer: Vivi Bell, Kærebjergvej 11, 4242 Boeslunde tlf. 20270316 mail: bell@stofanet.dk.

Hjemstavnsforeningen Bornholmerklubben Fyn af 1982

www.bornholmerklubben-fyn.dk

Formand: Finn Mortensen, Rosenvænget 6, 5540 Ullerslev, 5184 9875
i_mortensen@hotmail.com.

Kasserer: Rita Piil, Kogtvedvænget 9E, 5700 Svendborg, 2449 0175
rp@imitek.dk

Bornholms Hjemstavnsforening 2000 (Jylland)

bornholmshjemstavn-jylland.dk

Formand: Poul-Erik Nilsson, Plantagen 22, 8400 Ebeltøft. Tlf.: 51309567.
E-mail: oebo48@mail.dk
Kasserer: Anette Havmøller Bärtel, Vermundsvej 35, 8370 Hadsten, tlf.: 20574622,
e-mail: njbahb@hotmail.com

Hjemstavnsbyen

hjemstavnsbyen-svaneke.dk

Formand: Jørgen Dam, Hille-rødvejen 9, 3480 Fredensborg, 48476140, mobil 40637526,
Email:
formand@hjemstavnsbyen.dk

Forretningsfører: Hans-Jørn Green, Solvej 39, 3330 Gørlose, tlf. 3035 5025. E-mail:
adm@hjemstavnsbyen.dk

Inspektør i Svaneke: Lene Smidt tlf. 2442 6296.

Bornholmernes Hjælpefond

Formand: Wilhelm Lind, Nyvej 4 2.tv., 2600 Glostrup, 5129 5553, wilhelm.lind@privat.dk

Kasserer: Mogens Bech, Hagbardsvej 15, 3650 Ølstykke 47174257,
h-m.bech@post.tele.dk

Klippeøen

Ekspedition:
Birthe Nørregård Sørensen, Falkoner Allé 60, 1. th. 2000 Frederiksberg, mobil 30254223, bornhjemstavn@mail.tele.dk

Redaktør:
Erik Jensen, Sundby Parkvej 16, 4.tv., 2300 København S, 27245630
erj.global@gmail.com

Tryk: Bech Distribution a/s, Hedelykken 2-6, 2640 Hedehusene.

KØBENHAVN

Bornholms Hjemstavnsforening af 1942
www.bornholms-hjemstavnsforening-kbh.dk

Ham med de gamle bukser

I årets tre sidste måneder har vi to bankospil og to andre spændende arrangementer. Den 16. oktober kl. 14.00 får vi besøg af antropolog Lars Christian Kofoed Rømer. Han vil fortælle om de underjordiske på Bornholm. Der vil være kaffe og kage i pausen. Prisen for dette arrangement vil være 70 kr., som betales ved indgangen. I må gerne ringe til Henning Rasmussen og fortælle, at I kommer, så vi får bestilt nok kage og kaffe.

Den 20. november kl. 13 er der juletræ, hvor vi som sædvanligt får besøg af luciapigerne. Stig Sommer kommer og spiller til fællessange, og vi har fået Bjarne Lisby til at underholde os (han er blandt andet kendt for "De gamle bukser"). Der bliver også serveret to stykker smørrebrød og kiks med oste, ligesom nisserne kommer og uddeler en gave til alle fremmødte. Alt dette får I for kun 125 kr. pr. person. Betaling enten kontant eller mobilepay ved indgangen. Ring til Henning eller Gyrite og meld jeres ankomst senest den 13. november.

Se også vores hjemmeside for flere oplysninger.

Kontingentet er uforandret: Alm. 275 kr. og 175 kr. for pensionister. Betalingen skal ske inden den 1. februar 2023, derefter sendes en rykker, der koster 50 kr.

Betalingen foretages via netbank, ved henvendelse i bank, eller til vores kasserer ved arrangementer. Betalings ID.: Nordea bank: 2112-7554606061.

Danske Bank.: girokonto +01-3059790. Eller mobilepay: 686820. Husk at oplyse medlemsnummer og navn ved alle former for indbetaling. Indbetalingskvittering er gyldigt medlemsbevis i 2023, det kan ombyttes til et medlemskort

ved henvendelse til kasserer Bent Christiansen.

Bornholmertræffet er fastlagt til den 10. juni 2023 i København. Planlægningen begynder at tage form, og der er nået en del. Mere herom i de efterfølgende blade.

Venligste hilsner Carlo Holm

Kommende arrangementer

Solen skinner, og det er stadig sommer, men vi ved jo, at efteråret er lige om hjørnet, derfor har vi planlagt et program for arrangementer, der dækker efterår 2022 og vinter 2023:

Søndag 2. oktober kl. 13.30: Bankospil, nogle nye præmier.

Søndag 16. oktober kl. 14.00: Foredrag, kaffe og hygge.

Søndag 6. november kl. 13.30: Bankospil, andespil på hel plade i 9 spil, ekstra gavekort i 2 spil, gavekurv i 1 spil.

Søndag 20. november kl. 13.00: Julehygge med juletræ.

Søndag den 8. januar 2023: Bankospil.

Søndag den 22. januar: Foredrag.

Søndag den 5. februar: Banko.

Søndag den 19. februar: Hygge/noget mad og sang.

Søndag den 5. marts: Banko.

Søndag den 26. marts: Generalforsamling.

Læs omtalen af de enkelte arrangementer i efterfølgende numre af Klippeøen og på vores hjemmeside:

www.bornholms-hjemstavnsforening-kbh.dk

Facebook: Bornholms Hjemstavnsforening af 1942, København.

Runde dage i oktober

2. oktober 65 år: Vittus Gregers Lyster, Birthevej 9, 3060 Espergærde, født i Gudhjem.

3. oktober 85 år: Birgit Vejle, Hasselparken 2, 4040 Jyllinge, født i Vestermarie.

3. oktober 80 år: Dorrit Kragh Jensen, Bjerreager 33, 7120 Vejle Ø, født i Hasle.

4. oktober 65 år: Bente Albrecht, Sakharovs Vej 23, 4.tv, 2450 SV, født i Nylars.

8. oktober 70 år: Erling Ipsen, Carl Von Rosenvej 32, 2970 Vedbæk, født i Klemensker.

11. oktober 75 år: Lene Jørgensen, Meklenborggade 2,1., 2300 København S, født i Svaneke.

16. oktober 65 år: Martin Svendsen, Voldfløjen 10, 2700 Brønshøj, født i Østermarie.

17. oktober 75 år: Karin Djurhuus, Nybro Vænge 20, 2800 Lyngby, født i Nexø.

20. oktober 75 år: Helmuth Jacobsen, Nystedvej 16, 2500 Valby, født i Årsdale.

28. oktober 80 år: Birthe Jepsen, Finsensvej 7 C, st.th., 2000 Frederiksberg, født i Knudsker.

Runde dage november

1. november 70 år: Minna Holst, Gøttrupvej 273, 9690 Fjerristlev, født i Svaneke.

3. november 70 år: Ellen Kofoed Christiansen, Kong Valdemars Vej 77,2-2, 4000 Roskilde, født i Bodilsker.

6. november 75 år: Carsten Dellgren, Tranekærvej 25, 2665 Vallensbæk Str.

6. november 75 år: Anne-Mari Juul, Rørholmsgade 12, 1. th, 1352 København K., født i Åker.

10. november 70 år: Poul Aalborg Hansen, Bygaden 53, Hel-

lested, 4652 Hårlev.

10. november 50 år: Dan Witzner Hansen, Vandmanden 70, 3650 Ølstykke, født i Klemensker.

12. november 80 år: Kirsten Andersen, Gammelgårds Alle 161, 2665 Vallensbæk Str.

15. nov. 80 år: Marianne Ek, Smedestræde 4, 4581 Rørvig.

17. november 85 år: Britta Kofoed, Hortensiavej 22, 2600 Glostrup.

20. november 75 år: Jens Poul Nielsen, Absalonsgade 14 A, 4180 Sorø.

21. november 85 år: Ingrid Holm, Hold-an Vej 82, 2750 Ballerup.

22. november 70 år: Annette Larsen, Bjelkes Alle 27, 2.th, 2200 København N.

23. november 95 år: Oda Lassen, Plejecentret Skjulhøjgård, Ålekistevej 226,2, lejh. 313, 2720 Vanløse, født i Nexø.

25. november 65 år: Birte Matsen, Zoffmannsvej 47, 4600 Køge født i Åker.

26. november 75 år: Allis Spangsege, Prins Valdemars Alle 8, 1. – 7, 3450 Allerød.

Nye medlemmer

Inga Collaitz, H.F. Frederikshøj 107, 2450 Kbh. SV.

Steen Westh Jensen, Dalgas Have 12, 4.tv, 2000 Frederiksberg.

Hanne Brinchmann Kikkenborg, Domhusstræde 8, 3.mf, 4300 Holbæk.

Rikke Doller, Nyvej 11, 5970 Ærøskøbing.

Frederik Pihl Andersen, Egilsgade 51, 2.tv, 2300 Kbh. S.

Karina Svederberg, Spireastien 3A, 311 46 Falkenberg, Sverige.

Susanne Jensen, Fyrrevej 5, 4000 Roskilde.

Knud Valløe, Våningstedgård 5, 2690 Karlslunde.

Susanne Mortensen, Skovhusvej 23 tv, 4720 Præstø.

Ella Berg Krebs, Drewsenvej 28 D, 8600 Silkeborg.

Signe Østergaard Horn, Grønnegården 119, 2670 Greve.

Thea Kristensen, Lunddalsvej 7, 2600 Glostrup.

Anita Rugaard, Grantofte 12, 3630 Jægerspris.

Sisse Trolle Laiq, Dryadevej 1, 2650 Hvidovre.

Ina Froberg, Helgolandsgade 31,1, 9000 Aalborg.

Casper Riddersborg, Tøndergade 8,1.th, 1752 Kbh. V.

Lone Thomsen, Lindhardsvej 52, 4690 Haslev.

Espen Bastholm, Kielshøj 118, 3520 Farum.

Anne-Mie Marker, Mistelten Vej 14, 2770 Kastrup.

Linda Strøm Lundum, Gurrevej 340, 3000 Helsingør.

Liv Lundager Marker, Rosenvængets Alle 27A, 2100 Kbh. Ø.

Leif Christiansen, Ålekistevej 84,4.tv, 2720 Vanløse.

Nanna Schaumburg-Muller, Vognmandsparken 51, 3.tv. 2100 Kbh. Ø.

Morten Sølling, Emiliekildevej 17 B, 2630 Klampenborg.

Jørgen Sjøberg, Kornager 106, 2980 Kokkedal.

Jeanette Kure Frederiksen, Thorssvej 39, 3300 Frederiksværk.

HELSINGØR

Bornholms Hjemstavnsforening
for Helsingør og Omegn

Valg af ny formand og kasserer

Sikke en sommer vi har haft 2022. Masser af sol og mange turister på Bornholm. Nu er efteråret foran os og dermed også vinterens aktiviteter. I sidste nummer af Klippeøen, august/ september, omtalte vi ønsket om at skifte til andre lokaler i kommunen. Det skulle gøre det lettere for bestyrelsen før og efter arrangementerne. Det lykkedes ikke at finde noget bedre og lettere, så som tidligere er vores søndage på Biblioteket, Kløvermarken 12 i Espergærde.

I Bornholms Hjemstavnsforening, Helsingør, starter vi vores sæson med generalforsamling. Som tidligere meddelt er det søndag den 9. oktober 2022 kl. 13.00.

Indkomne forslag skal være bestyrelsen i hænde senest lørdag den 1. oktober d.å.

Dagsorden:

1. Dirigent
2. Formandens beretning
3. Regnskab
4. Kontingent
5. Valg.
Formand og kasserer
6. Indkomne forslag
7. Eventuelt

Som tidligere starter vi søndagen med et lettere traktament inden generalforsamlingen.

Drikkevarer købes i baren. Tilmelding nødvendig senest onsdag den 5. oktober til Grethe Glismann (mobil 4166 1495) eller Nina (mobil 4046 7452) mail niuf30@gmail.com.

Vi håber på talstærkt fremmøde, da foreningen står for udskiftning af formand og kasserer.

”Frygt ikke at blive valgt ind i bestyrelsen mod din vilje”!

Eftermiddagen afsluttes med det

for Bornholms Hjemstavnsforening, Helsingør, eneste bankospil. Vi spiller over tre omgange med populære gevinster.

Ved generalforsamlingen vil vi oplyse om efterårets/vinterens arrangementer.

I skrivende stund har vi desværre fået en annullering fra en kendt og spændende person fra Bornholm på vores aftale til 20. november. Vi håber, at det lykkes i 2023 med ny dato. Bestyrelsen er allerede ude med nye forespørgsler, men har endnu ingen fast aftale. Dog kan vi oplyse, at eftermiddagen vil blive med sang og musik og med servering af gløgg og æbleskiver til det lille beløb af kr. 75 pr. person. Tilmelding nødvendigt til Grethe (4166 1495) og Nina (4046 7452) senest lørdag den 12. november d.å.

Jemmafrå

Rønne havn ændres til ny færge

Munch Petersensvej i Rønne skal omlægges, og Q8 stationen på havnen fjernes for at sikre et større opmarchområde til Bornholmslinjen. Det er den nye og større katamaran, Express 5, som nødvendiggør omlægningen. Den nye færge ankommer i marts 2023, men omlægningen vil først stå klar i 2024. Ændringerne på havnen forventes at koste omkring 25 mio. kroner, og pengene til projektet kommer fra Trafikministeriet.

HILLERØD

Bornholmerforeningen for Hillerød og Omegn

www.bornholmerforeningen-hillerød.dk

Hun kan øens historie

Søndag den 9. okt. kl. 14 får vi besøg af Ann Vibeke Knudsen (billedet). Hun har været både inspektør og direktør for Bornholms Museum. Ann Vibeke har blandt andet været med i etableringen af landbrugsmuseet Melstedgård og keramikmuseet Hjorts Fabrik, og hun har skrevet utallige publikationer og flere bøger med afsæt i den bornholmske kulturhistorie.

Ann Vibeke er fortsat aktiv i flere kulturhistoriske foreninger. Fra 1978, hvor hun som "praktikant" deltog i "Bondegårdssundersøgelserne" til nu, hvor hun som redaktør for Bornholms Historiske Samfunds "Bornholmske Samlinger" er ved at sende en bog om stormflod, forlis, rednings- og fyrvæsen på gaden. Ann Vibeke Knudsen har stået for mange udstillinger, skrevet bøger og artikler og har siden 2010 administreret flere web-sider med tilknytning til Born-

holms kulturhistorie.

Ann Vibeke tager udgangspunkt i de utallige fotografier som er en meget vigtig del af historieformidlingen. Som altid forgår foredraget i Grønnegadecentret.

Pris for foredrag og kaffe: Medlemmer 50 kr., ikke medlemmer 75 kr. Tilmelding til Bente Jakobsen, tlf. 5122 7452, e-mail bente-finn@jakobsen.mail.dk senest den 1. oktober.

Fødselsdage

75 år den 28. okt.: Lizzie Mortensen, Mågevej 3, Hillerød.

65 år den 15. oktober: Birgitte Wibe Folkmann, Granvænget 14, Helsingør.

80 år den 3. oktober: Erik Ko-

fod, Snorresvej 8, 3600 Frederikssund.

75 år den 14. november: Steen Brink, Odinsvej 24, Holbæk.

65 år den 18. nov.: Finn Espersen, Ferskesøparken 22, Nexø.

Nye medlemmer

Vi byder hjertelig velkommen til nye medlemmer:

Preben Christensen, Vedbæk Strandvej 315 A, 2950 Vedbæk.

Tina Rydell, Bondehavevej 94, 2880 Bagsværd.

Gitte Nielsen, Burmeistergade 2, 3. tv., 1429 Kbh. K.

Bornholmerfrokost og Jens Ole Pihl

En tradition i foreningen er, at vi samles til en frokost, der i et eller andet omfang er inspireret af bornholmsk tradition. Søndag den 13. november kl. 12.30 bliver der igen serveret stor frokost i Grønnegadecentret, hvor der vil være nogle bornholmske specialiteter på menuen. Dertil kan nydes både Svaneke-øl og snaps 'hjemmefra'. Gå ikke glip af denne hyggelige sammenkomst. Prisen for hele arrangementet er

kr. 150,- per person, inklusive én øl eller vand.

Extra: Efter frokosten kommer den bornholmske musikanter Jens Ole Pihl og underholder med et muntert repertoire.

Tilmelding er nødvendig til Bente på telefon 51227452 eller email (bente-finn@jakobsen.mail.dk) senest den 6. november. Se hele menuen på vores hjemmeside i slutningen af oktober.

Inspiration til nye oplevelser

Søndag den 30. oktober kl. 14.00 har vi foredrag med Finn Hansen. Han er tidligere naturvejleder på NaturBornholm og er nu pensionist. Den bornholmske natur holder dog fortsat Finn aktiv, når han bl.a. dagligt opdaterer hjemmesiden 367ture.dk. Finn har også skrevet bogen "367 ture i Bornholms Natur". Vi kommer helt sikkert til at høre om Finns egne favoritsteder i den bornholmske natur. Foredraget

er et sikkert grundlag for den næste rejse til Bornholm, hvor vi kan få forslag til nye oplevelser.

Som altid foregår foredraget i Grønnegadecentret. Pris for foredrag og kaffe: Medlemmer 50 kr., ikke medlemmer 75 kr. Tilmelding til Bente Jakobsen, tlf. 5122 7452, e-mail bente-finn@jakobsen.mail.dk senest den 22. oktober.

Finn Hansen er en stor kender af den bornholmske natur.

Bornholm kommer til Hillerød - igen

Da Bornholmslinjen overtog færgetrafikken, sluttede en 26 år lang tradition med juleskibet Povl Anker, der lagde til kaj med bornholmske specialiteter først i København og senere i Køge.

En driftig bornholmer, direktør i Royal Stage, tidligere Frederiksborg Centret, Carsten Larsen, så sammen med kunsthåndværkere og handlende på Bornholm en mulighed for at få juleskibet til Hillerød, og i 2017 lancerede man "Bornholm kommer til Hillerød". Arrangementet blev gentaget de følgende år, og den 3. og 4. december 2022 kommer Bornholm igen til Hillerød. Her er der mulighed for at købe bornholmske specialiteter ind til den forestående jul.

Bornholmerforeningen i Hillerød har igen en stand, som i 2018, 2019 og 2021, hvor vi fik hilst på både egne medlemmer og på medlemmer af vores søsterforeninger.

Bestyrelsen vil orientere nærmere herom senere. Vi udsender mail til alle dem, vi har en mail-adresse på. Hvis ikke vi har din email-adresse, kan du skrive til Hans-Jørn Green på hjgreen@youmail.dk.

I kan følge med på Royal Stage's hjemmeside: <https://royalstage.dk/kalendere/udstilling/bornholm-kommer-til-hilleroed/>

ROSKILDE

Bornholmerforeningen for Roskilde og Omegn
www.roskildebarnholmerforening.dk

Vi har noget at skulle forsvare

Først vil jeg omtale vor Facebook gruppe. Det viser sig, at ret mange kigger og læser, hvad vi og andre skriver. Dette gør, at bestyrelsen vil komme med alle relevante oplysninger på denne side. Det hedder nok "slå op", men uanset så kig her en gang imellem. Bornholmerforeningen for Roskilde og omegn kan du med fordel være medlem af.

I øvrigt kigger jeg selv med i en gruppe med det brede navn: Bornholm i billeder – før og nu. Her er mange fine billeder fra øen. Og når man nu ikke har tid til at tage derover, så kan man altid nyde billederne og sidde og drømme lidt i stilhed. Så har vi

fået en udfordring fra Næstved, som kort omtalt i sidste nummer. Søndag den 30. oktober er vi inviteret til at møde "dem" i Haslev Bowling, Lysholm Alle 2, 4690 Haslev, til en omgang bowling. Så vidt jeg husker, har vi noget at skulle forsvare, hvad vi selvfølgelig gerne gør. Det starter kl. 11.30 med spisning, og derefter er der et par timers kamp. Alle er velkomne, ikke mindst heppekoret. Pris 200 kr. Der er tre kvarters kørsel, og vi kan forsøge at lave noget samkørsel. Tilmelding til formanden eller andre i bestyrelsen. Kan også gøres på Facebook eller hjemmesiden.

Jeg minder lige om vor hygge-spise-synge- eftermiddag lørdag den 19. nov. kl. 14 på Frivilligcentret. Dette arrangement er en afløser for den berømte bornholmermad. Det er hårdt at skulle undvære de saltstegte sild, men corona og andet har ført til en ændring af serveringen. Men humør og hygge er da det samme.

Generalforsamlingen er stadig sat til søndag den 22. januar 2023. Så er det også godt, når vi bliver gjort opmærksom på ændringer i adresser og fejl i navne og fødselsdage. Det gør alle glade, når tallene stemmer.
Eh

NÆSTVED

Bornholmerforeningen Vestsjællands og
Storstrøms Amter af 1987

Så bowler vi et par timer

Vi håber, alle har haft en god sommer. Varme har vi haft nok af, nogle dage med over 30 gr. Så sidder man helst i skyggen med en kølig drik. Nu, da vi er kommet ind efterårssæsonen, må aktiviteterne igen foregå indendørs. Søndag den 30. oktober kl. 11.30 forsøger vi igen med bowling mod Roskildeforeningen. Husk, sommertiden er slut den dag.

På grund af corona har vi jo ikke prøvet kræfterne af de sidste par år, så vi er nok kommet ud af træning. Det afvikles i Haslev Bowling Center, Lysholm Alle 2, 4690 Haslev. Parkering ved Brugsen, som ligger på modsat

side af bowlingcentret. Vi mødes kl. 11.30 og spiser fra kl. 12 til 13, og så bowler vi et par timer. Derefter trænger vi til en kop kaffe og hyggesnak. Menuen består af mørbradgryde. Prisen er 200 kr. Vil man kun deltage i spisning, kaffe og socialt samvær, er prisen 100 kr. ekskl. drikkevarer, men så kræver det også, at man hepper godt på holdene. Af hensyn til maden er der tilmelding til Svend, tlf. 4015 2712 eller mail: shla.torpe@dlgtele.dk, senest søndag d. 16. oktober. Ved tilmelding bedes man angive, om man vil bowle eller blot være med i samværet. Mød godt op, så det kan blive en

spændende kamp. Alle kan være med, det er på amatørbasis og helt uformelt, da det skal være morsomt for alle, uanset man har prøvet det før.

Fødselsdage

Vi ønsker tillykke til:

80 år den 8. oktober: Ruth Klarup, Karolinelunden 20, 4690 Haslev, født Elleby i Nexø.

75 år den 18. oktober: Roland Ipsen, Gartnerhaven 33, 4230 Skælskør, født i Rønne.

55 år den 27. november: Torben Juul Nielsen, Ildervænget 2, 4760 Vordingborg, født i Aaker.

FYN

**Hjemstavnsforeningen
Bornholmerklubben Fyn af 1982**
www.bornholmerklubben-fyn.dk

Fynsk fyrreårs fødselsdagsfest

Forventningsfulde, feststemte foreningsmedlemmer (fødeø-sentusiaster) fandt flagsmykket forsamlingshus den 28. september på Sydfyn. Vi mødtes om eftermiddagen til hjemmebagt kringle og 2 slags lagkage, hvorefter ordet blev givet til Bjarne Kure fra Bornholm. Han underholdt os på fornøjelig vis med sange, guitarspil, fællessange, anekdoter mm til stor tilfredshed for os alle. (Måske bortset fra dem, der kun forstår fynsk.)

Preben havde fået hele 3 borddamer. Foto: Rita Piil

Da vi nærmede os spisetid, blev der serveret velkomstdrink, hvorefter vi satte os til et veldækket bord for at indtage en lækker tre-retters menu. Alle hyggede sig, snakken gik, der blev skålet, og ind imellem var der et par taler

samt oplæsning af en hilsen fra Jens Christoffersson, idemanden til Bornholmerklubben-Fyn. Aftenen sluttede med kaffe med småkager, og alle kunne køre mætte hjem efter en hyggelig jubilæumsfest.

Medlemmernes eftermiddag

Søndag den 16. oktober mødes vi kl. 14.00 på Virkedal, Mågebakken 80 E, 5250 Odense SV, hvor vi holder "Medlemmernes eftermiddag", hvor vi håber, vores medlemmer vil byde ind med forskellig underholdning. Foreningen vil sørge for kaffe og kage.

Hvis I har et eller andet at underholde med, må I meget gerne ringe eller skrive til formanden (se s. 2) og fortælle det, så vi ved lidt om, hvad der venter os. Det behøver ikke være et større indlæg, det kan være alt fra en lille erindring fra Bornholm, et musikalsk indslag, oplæsning af

en historie eller alt muligt andet. Pris for arrangementet er 50.00 kr. Det vil være muligt at købe drikke.

Sidste tilmelding 12. oktober Til Gurli Grønnegaard, tlf. 2261 6705 eller Rita Piil 2449 0175 sammen med betaling til konto 3914 0001705563.

Julefrokost søndag d. 4. december

Søndag den 4. december mødes vi kl. 12.30 på Virkedal, Mågebakken 80 E, 5250 Odense SV til årets julefrokost.

Bestyrelsen beder medlemmerne om forslag til retter og fastlægger menuen. Forslag "afleveres" til Gurli eller Rita ved tilmelding. Det kunne være sjovt, hvis der også kom lidt andre retter end de sædvanlige. Der aftales levering af menuens retter med medlemmer, der har lyst til at lave en ret. Udgifterne betales af foreningen.

Medlemmer betaler kr. 75.00 for hele traktamentet, ikke-medlemmer kr. 100.00. Du bedes medbringe en lille gave til en værdi af ca. kr. 30.00. Vi sørger for, at juletræet bliver tændt, og at vi får julegaverne delt ud.

Der serveres kaffe/te med hjemmebag, og der vil være lotteri med fine præmier til de heldige. Vand, øl, snaps og vin kan købes. Tilmelding, samt betaling til konto 3914 0001705563, senest den 22. november til Gurli Grøn-

negaard, tlf. 2261 6705 eller Rita Piil, tlf. 2449 0175.

Nye medlemmer

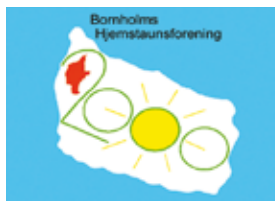
Jan Munch Jakobsen, Odensevej 75, 5800 Nyborg.

Lærke Fogelberg Thomsen, Klørvængevej 26 D, 21. tv. 5000 Odense C.

Sven og Jette Follin, Søndervangen 5, 5260 Odense S.

Vera Lange, Kanslergade 30 B, 2. th, 5000 Odense C.

Velkommen til jer.

JYLLAND

Bornholms Hjemstavnforening 2000

www.bornholmshjemstavn-jylland.dk

Sluse og grill i Ebeltoft

Efter forskellige forslag til besøg i og omkring Ebeltoft den 13. august enedes deltagerne om at besøge og opleve slusen ved Øer Maritime Ferieby syd for Ebeltoft. Feriebyen blev opført i midten af 1980'erne på syv øer, der er forbundet med små broer. Der er omkring 300 huse, hvoraf de fleste udlejes til feriegæster, og mange har tilknyttet en bådplads næsten ved indgangsdøren.

Da vandspejlet i havnebassinet er ca. 1,70 meter over niveauet i Kattegat, er slusen (billedet) en nødvendighed. Det er en oplevelse at se bådene "stige op/dale ned", når de befinder sig i slusen. Senere samledes vi først omkring kaffe og rigelig med kage i haven hos Lillian og Poul-Erik. Endnu senere tændte vi op i grillen og hyggede os i den lune sommeraften.

På besøg i Mariehaven

Onsdag den 12. okt. skal vi besøge Mariehaven, hvor mange kunstnere gennem tiden har underholdt med musik og sang. Adressen er Søndergade 20, 6823 Ansager, hvor vi mødes ved indgangen senest kl. 13.45. Arrangementet, der holdes indendørs, starter kl. 14.00 og varer ca. 2½ time.

Der bliver foredrag/fortælling ved Rie og Helge Engelbrecht, fællessang, kaffe med hjemmebag samt mulighed for at se og

opleve haven. Vi håber på stor tilslutning, da arrangementet kun gennemføres, hvis vi bliver mindst 35 deltagere – I kunne jo spørge naboerne, om de har lyst til at komme med.

Deltagerpris, der inkluderer kaffe og hjemmebag, er for medlemmer 150 kr. – prisen for ikke-medlemmer er 200 kr. Obs: hurtig tilmelding og senest 5. oktober til Käte på mobil: 2982 3790. Indbetal gerne beløbet på vores konto 9570 – 11941737.

Julekomsammen

Igen i år foregår det i Viborg, og datoen bliver denne gang lørdag den 26. november, hvor vi mødes kl. 12.00 i Fælleshuset, Asmild Eng 19, 8800 Viborg. Til en afveksling har bestyrelsen aftalt at ville frem-/medbringe små "bornholmske" retter, så vi – forhåbentlig – kan få lidt godt at spise. Ellers skal vi hygge os i hinandens selskab og bl.a. synge nogle sange fra vores sangbog. Pris inkl. mad og kaffe: 150 kr. OBS: Medbring selv drikkevarer og en lille pakke til pakkespil – og sangbogen. Tilmelding til Poul-Erik på tlf.: 5130 9567 senest 18. november. Tilmeldte får senere yderligere info om parkering m.m.

Nye medlemmer

Vi byder velkommen til:

Sten og Ann-Mari Munk Nielsen i Sommersted. Ann-Mari er født i Østermarie.

Erik Flink Ipsen i Skødstrup. Erik er født i Nexø.

Fødselsdage

Vi siger tillykke med de runde fødselsdage i oktober til:

Kenny Pedersen i Esbjerg, født i Rønne, der fylder 65 år.

Hans Richard Rømer i Kolding, født i Svaneke, der fylder 80 år.

Lillian Andersen i Grenå, født i Arnager, der ligeledes fylder 80 år.

I november måned har vi ingen medlemmer, der "runder".

*Her ved Alders-
hvilepavillonen
ud til Bagsværd
sø holdt de born-
holmske hjem-
stavnsforeninger
sommerstævne i
1959. Det blev en
fin dag, men en af
tjenerne var ikke
særlig venlig over
for sine gæster,
skriver Ellen
Jørgensen i sit
indlæg i Klip-
peøen.*

"Hajn sâ borrijnholmarna va domma"

Hjemstavnsforeningen i København er ved at forberede Bornholmertræf, som holdes 10. juni næste år. For 63 år siden – den 14. juni 1959 – var det også foreningen i København, som arrangerede foreningernes fælles arrangement, som dengang kaldtes sommerstævne. Det foregik ved Aldershvilepavillonen i Bagsværd, hvor man mødtes kl. 11.30 og spiste det medbragte smørrebrød. Da den var klar, kastede de 200 deltagere sig ud i konkurrencer som keglespil, tovtrækning, pilekast og sejlture på Bagsværd sø.

Dagens tale blev holdt af skovfoged Holger Nielsen, som mindedes barndomslivet i Østerlars med de små glæder uden at savne radio og fjernsyn og andre nymodens ting. "Vore træsko klampede vi selv op, og vi syede selv vore kludesko."

Brev te Ola Peter

En af stævnets arrangører, Ellen Jørgensen, var også flittig skribent i Klippeøen, og hun fik da også sommerstævnet med i sit "Brev te Ola Peter":

Nå, nu nærmer ferian saj le så årrit, som a hon kajn. Folk di reza, å di komma jemm ijen, å ded går i ét kjør om hør. Ejn ska ju åu sæl astå snårt, ded ska ble ræjtisânt hæjlut å komma åuer te skåuinj å strân å gå å trø i trelle-fira ygger ijen.

Enj ska ju ente te strân, for ded a ejn ska bâ, for ded hâr ejn ju hævad me, ejn e bådde kjiwwer å stiv i ræukan, å slæt ente nân pyjnt på en strân, naj ejn e ente nân teen-aggara mera, om ad ejn så nântijs hâr vad'ed. Ejn pyjnta-da saj ju ente me fina amerikânska benævnelser dæjngongijn, å nu e'd bâgætte, å ejn hâr læwt godt nok ilæl. Folk, som a dær bode lânt oppa i lanned, kjere saj ikkje om søddana narrastrajer som å tâ te haws for å få vann på saj, di hadde ejn mozza æjle åu et kâr me brojn-vann, dær kujne di då bonna, å di kujne ble rena åu.

Vi hâr hatt et vælsajnad vær nu i longa tijer, mæn va me jorn? Maj-månads rajn e lesså gott te jorn som fâramøj, så di gamle, mæn når a dær nu ijnen rajn hâr kommed, å folk ijnena får hâr, va gjorra di så? Ja, ejnajn hâr

snårt vad så læjne væk frå lanned, a ejn snårt ikkje kajn se forsjæll på et kâlhåud å en ronkelroa, mænd ed gjorr væl hæjler ente nâd, når a ejn ente hâr anra krajtur ejn ejn vyjst å så ejn grøner fâul, æjle ejn pyz kansje. Vi hâ vad te borrijnholmara-stæune i Bâgsvær å hadde bådde gott vær å pena omgivelser å se på; dær va ejn sannemajn, som a dær fortalte om gamla då dæjemma, å hajn va ejnhellu årtier å høre på, vår hadde di'ed då gott dæjngongijn, di hadde go tijd te alt, behøwde alri å java, å sæl om a di kjøre me træ-åusla-våun, kom di fram, di åu. Vi sawnade nok ajle Sijfred ejnhellu, hajn e så hyggelie å hâ gânes søddan ejn då, hajn hør te te et borrijnholmara-stæune, så hajn gjorr, mæn hajn kajn væl ble nâlier hajn åu! Dær va ejn opvartara, som jâ ente behawde, hajn sâ, a borrijnholmarna va domma, øn va dajli, dær skjulle bâra ente bo borrijnholmara på na, sâ hajn! Dær må væl varra nâjn, som a dær hâr trøtt ejn pålæjtornijn?? Hajn skjulle hâ trøtt majed mera! Nu hælsas du frå by te lann!

Ællen

"Frederik VII" sejlede rigdom og en isbjørn til Rønne, inden skib og kaptajn endte i det kolde hav

Af Erik Jensen

Det tremastede barkskib "Frederik VII" stod den 5. juli 1853 ind i Rønne havn. Det nybyggede skibs første rejse til det nordlige ishav – oppe mellem Svalbard og Nordøstgrønland – havde været en succes. Som fire andre bornholmske skibe deltog det i den indbringende sælfangst og hjembragte på sin første rejse skind og spæk fra ikke færre end 3600 sæler – eller robber, som det hed dengang.

Men ikke nok med det. Som en fantastisk prik over i'et havde søfolkene fanget en isbjørn og fik den med hjem til Bornholm i levende live. Det var en ordentlig bamse: Næsten tre meter lang og en meter over ryggen.

Historien om det tremastede barkskib "Frederik VII" fra Rønne er fyldt med fest, succes, drama og tragedie. I dette og næste nummer af Klippeøen berettes om skibet, hvis navn på

samme måde som Kongemindet i Almindingen var et minde om kong Frederik den Syvende og Grevinde Danners besøg på Bornholm i 1851.

Og det kongelige islæt hører til, inden vi kommer til isbjørnen. Da kongeparret var på Bornholm i 1851, overværede de en stabel-afløbning hos skibsbygmester Søren Peter Bech. Han var en af landets betydeligste skibsbyggere i de store sejlskibes tid, og han byggede i alt 84 skibe, de fleste i Rønne. Kongen gav også Beck tilladelse til, at et nyt skib fra skibsbyggerens hånd kunne døbes med hans navn.

Der var god gang i skibsbyggeriet i Rønne i disse år, og Beck byggede store skibe til at fange sæler ved Grønland, den såkaldte robbefangst. Den første tremaster fra skibsværftet i Rønne var "Frederikke Louise", som løb af stablen i 1852, og året efter kom så barkskibet med "Frederik

VII"'s navn. Skibet var bestilt af et interessentskab med købmand H. P. Rønne som bestyrende leder. Ifølge Bornholms Avis var flere tusinde mennesker forsamlet, og de råbte hurra, mens kanonerne salutede fra Kastelbatteriet.

Sang og kanonsalut

Naturligvis var der også skrevet en sang til lejligheden. Da det første vers var sunget, udtalte Bornholms amtmand, kammerherre Wegener "nogle hjertelige Ord i Anledning af Dagens Højtidelighed og udbragte under Salut fra Kastelbatteriet et ni gange Hurra for Danmarks elskede Drot, Hs. Majestæt Kong Frederik den 7. Under det rungende Hurra løb Skibet på et vink fra Mesteren, stille og lydløst ud i det Element, hvor det fra nu af skal bane sig en Fremtid, og under Musikaccompaniment som tidligere istemtes nu Sangens 2det Vers":

*"Ja, gaa kun trygt mod Nordlands stolte Bølger,
Klyv dem, saa Skummet vælter om din Stavn.
Velsignelsen fra Himlen vist Dig følger,
Fast er den knyttet til Kong Frederiks navn,
Vær da, mens Tiden fly'r, det ædle Smykke
og bring vor Kyst en skat af Ishavs Guld,
Som han har bragt sit Danmark Sejr og Lykke
ved Kamp og Stræben tro og huld."*

Skibsbygger Søren Peter Bech.

Kong Frederik den 7.

Det tremastede barkskib "Frederik VII" af Rønne fik sit navn efter personlig tilladelse fra kong Frederik den Syvende, som besøgte Bornholm sammen med grevinde Danner i 1851.

De første år levede skibet fint op til de lidt svulstige ord. Ishavets guld var sæler, og i avisen kunne man i juni 1853 læse, at "Frederik VII" kom hjem til Rønne med skind og spæk fra ikke færre end 3600 sæler.

Mystik om isbjørnen

De mange sæler blev fanget på kanten af isen øst for Grønland. Robbefangerne skulle gerne afsted fra Rønne i februar. Det gjaldt nemlig om at begynde jagten i marts-april, medens de voksne sæler endnu havde et anseligt spæklag, og før ungerne var blevet så store, at de kunne

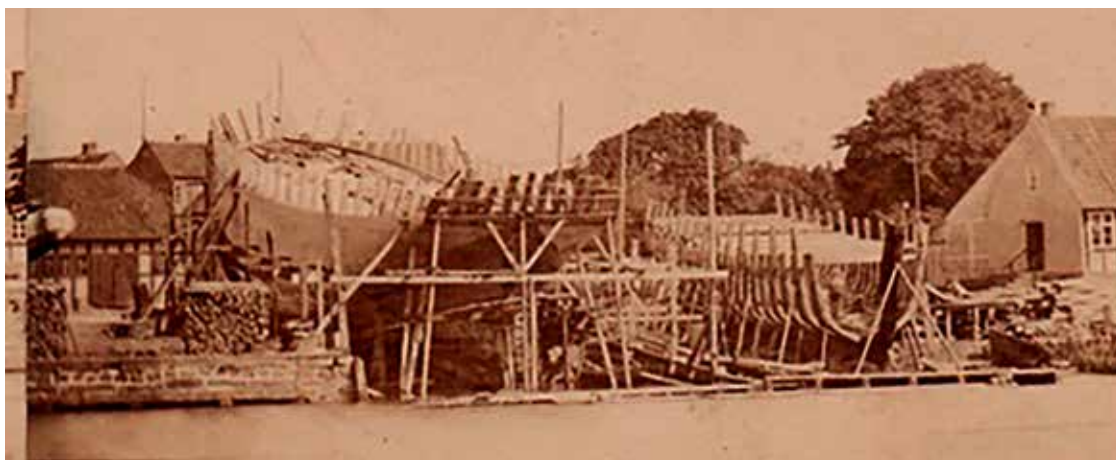
flygte. Det mest givtige fangstområde i jagtsæsonens begyndelse var kanten af isen i farvandet ved den lille ø Jan Mayen, men lykkedes det ikke at få fuld ladning her, fortsattes som regel nordpå til Spitsbergen ved Svalbard. Når storisen var nået, krydsede robbefangerne frem og tilbage langs kanten på udkig efter sæler, og var der tilstrækkeligt med åbent vand, og vejrforholdene ellers tillod det, gik man ind mellem de løse isskoster for at kunne se længere ind over isen. De store barkskibe medbragte seks-otte robåde – slupper, til jagten på sæler, der blev nedlagt med køller eller harpun. Blandt

mandskabet var der tre-fire personer, som var specialister med harpunen, og det almindelige mandskab på barkskibe til robbefangst var omkring 45 mand. Det var skindet og sælernes lag af spæk, som man gik efter, og sælerne blev flænset ombord.

Det var store værdier, som blev sejlet hjem til Rønne. I avisen oplyses i 1851, at briggen "Frederikke Louise" hjembragte spæk, som blev kogt og omdannet til 600 tønder tran, og 5600 skind. Det blev til en værdi af omkring 20.000 rigsdaler. Da barken "Frederik VII" stod ind i Rønne havn, medbragte den som nævnt ikke kun spæk og sælskind, men også en levende isbjørn. Hvordan i alverden de gode sømænd har kunnet fange isbjørnen og bringe den til Rønne, melder historien desværre ikke noget om. Ej heller hvordan isbjørnen endte sine dage.

Fortsættes næste side

Søren P. Bech byggede et stort antal sejlskibe i Rønne fra 1835 til 1865. Foto fra Bornholms Ø-arkiv.

Oplysning om sagen er ikke til at finde i hverken politiprotokoller eller toldpapirer fra dengang, og Bornholms Avis bringer blot annoncen om, at isbjørnen udstilles i et telt i Sommerlyst, forlystelsesstedet øst for Rønne:

”Den med Skibet Frederik VII i det nordlige Ishav fangne store Isbjørn, 9 Fod lang, 3 ½ Fod høj, tilligemed en gammel Sadler, er at see Torsdag den 14de og Søndag den 17de Juli om Eftermiddagen i et dertil opbygget Telt for 4 skilling Personen i Sommerlyst ved Rønne.”

Ganske forståeligt blev det et tilløbsstykke, for efterfølgende kom der meddelelse om isbjørnen i teltet de følgende to søndage.

Mens isbjørnen dansede i de varme og uvante omgivelser, havde ejeren af Sommerlyst, Jens Vilhelm Lintrup, nok at se til. Han drev også Hotel Rønne på hjørnet af Kirkepladsen og Vimmelskafte, medens han bød Rønne-borgerne på mangeartet underholdning i Sommerlyst – lige fra koncerter til trylleshows, fyrværkeri og luftballon-opstigning. Søndag den 7. august var tilsyneladende sidste chance for at se isbjørnen, og denne dag bød Lintrup også på ”en stor Kunstrepræsentation og Theatre a la Philadelphia”. Desuden var

der ballonopstigning. Det hele kunne opleves for 8 skilling. Tre dage efter, den 10. august, blev hans datter Anine Pauline Wilhelmine nemlig gift med styrmand Jacob Nicolai Holm, manden som 18 år senere førte isbjørneskibet på dets sidste rejse. Efter nogles mening var det også på høje tid, sømanden fik sin hoteldatter, for små tre måneder senere fødte Pauline parrets første barn, Jens. Da var Jacob ifølge kirkebogen blevet skipper.

Der gik nogle år, før Jacob Holm overtog kommandoen på ”Frederik VII”. Forinden havde han dog lært at navigere i de kolde vinde og vande mod nord. I 1856 var han således styrmand på den tremastede brig ”Robbert”, der er med i robbefiskeriet i det nordlige ishav.

Ville bortspille skibe

De gode tider med sælfangsten i Ishavet varede omkring 30 år, men konkurrencen fra dampskibene blev for stor. I 1859 foreslog bestyrelsen for interessentskabet, som ejede ”Frederik VII” og et andet barkskib, ”Thetis”, at man ”bortspillede” de to skibe ved et lotteri under Det kgl. Klasselotteri. Der blev dog aldrig solgt lodder på de to bornholmske skibe, da selskabets ge-

neralforsamling sagde nej.

”Frederik VII” sejlede så på sælfiskeri i endnu nogle år, men i 1864 var det slut. Skibet blev i stedet sat ind på sejladsen med ”Grønlands hvide guld”, kryolit. I 1859 havde den danske fabrikant og grosserer Theobald Weber indviet fabrikken Øresund i København, hvor han omdannede den grønlandske kryolit til soda. Det hvide mineral smeltede let, og en dansk forsker, Julius Thomsen, fandt ud af, at det kunne omdannes til soda – et meget efterspurgt vare i 1800-tallet. Det eneste sted, der blev udvundet kryolit, var ved Ivigtut i Vestgrønland, og kryolitudvindingen betegnes som den mest vellykkede, danske mineraludvinding, som først sluttede i 1987.

”Frederik VII” og ”Thetis” sejlede ikke kun kryolit til fabrikken i København. Turen gik også nogle gange til Amerika eller Skotland. Da den bornholmske tremaster mødte sin grumme skæbne og gik til bunds med sin kaptajn, en bornholmsk skibsdreng og en masse ”hvidt guld”, var det ifølge nogle kilder på vej til Petershead i Skotland, mens andre skriver, at ”Frederik VII” var på vej til København.

Mere om det i næste nummer.

Topmødet smuttede

En arbejdsnedlæggelse i Bornholms Lufthavn blev årsag til, at et stort anlagt, internationalt topmøde om havvind blev flyttet til Marienborg nord for København. På forhånd var der store forventninger til mødet. Borgmester Jacob Trøst havde således peget på, at mødet ville skabe endnu mere fokus på Bornholm og de erhvervsmuligheder, der ligger i den grønne omstilling.

Ikke mere mad til damen

En kvinde opførte sig forleden så aggressivt på en restaurant i Rønne, at politiet blev tilkaldt. Og det endte med, at damen nu har fået forbud mod at vise sig på restauranten i et år. Desuden blev hun sigtet efter restaurationsloven.

Talent fra sommerrevy

Joakim Lind Graae Tranberg fra Bornholms Sommerrevy har modtaget dette års Talentpris fra juryen i Dansk Solistforbund. I en pressemeddelelse hedder det om juryens begrundelse: "Joakims pragtfulde stemme og hans tilsyneladende ubestridelige energi har fra starten været en kæmpe gevinst for Bornholms Sommerrevy".

Mangler plads

Udvidelsen af opmarch-området på Rønne Havn kan først være afsluttet omkring påske 2024. En melding, der ikke modtages med begejstring hos Bornholmslinjen. Her havde man håbet, det større areal ville være færdigt til sæsonen 2023, hvor rederiet indsætter den store, nybyggede Express 5. "Det er klart, det ikke er optimalt. Men vi må klare os, med det vi har," lyder det fra Bornholmslinjens kommunikationschef Jesper Maack.

"Rita" får central plads på nyt museum

Med en bevilling på 540.000 kroner fra Tømmerhandler Johannes Fogs Fond får Bornholms Museum nu mulighed for at renovere og formidle historien om "Rita" - den sidste fiskekutter fra Nørrekås i Rønne.

Kutteren bliver en af de helt centrale genstande i det nye museumscenter ved kunstmuseet i Rø, hvortil Bornholms Museums hovedudstilling flytter, når byggeriet er færdiggjort.

Midt i den nye udstilling skal "Rita" ligge, og her skal man kunne opleve fiskekutteren på tættest hold. En af museets ho-

vedfortællinger er beretningen om fiskeriet og fiskeindustrien fra sidst i 1800-tallet til i dag.

R51 "Rita" af Rønne blev bygget 1944-1945 og er en bornholmsk dæksbåd, der som type afløste halvdæksbådene i 1920'erne. Kutterens ejer gennem alle årene var fisker Thor Kofoed, Rønne.

"Rita" var den sidste aktive dæksbåd, der drev fiskeri fra Nørrekås. I 1984 overtog Bornholms Museum båden. I de senere år har man kunnet se "Rita" på land i Sydhavnen i Rønne, hvor Bornholms Træbådelaug har taget sig godt af kutteren.

Atletikanlæg renoveres

Selvom det nye kommunalbudget bliver et sparebudget, bliver der penge til at renovere atletikanlægget Rønne Stadion Nord.

Det er 14 år siden, anlægget sidst blev renoveret. Derfor skulle der tages en beslutning: Skulle stadionet rives ned, eller skulle det renoveres? Nu sættes der penge af til renovering og særligt til stadionets løbebane, der trænger til en kærlig hånd.

Alle gode gange tre

Det er ikke lykkedes Forsvaret at finde en skoleleder til Christiansø i første eller anden runde. Nu prøver de en tredje gang. "Der har været mange ansøgere, men der har bare ikke været det rigtige match", siger Søren Thiim Andersen, der er administrator på Christiansø, til TV2 Bornholm, og det kræver, at der er mere end bare god kemi mellem ansøgere og arbejdsgiver.

Bopælspligt eller flexbolig - svaret blæser stadig i vinden

Af Erik Jensen

I 2013 indførte Bornholms Regionskommune begrebet flexbolig. Det betyder, at ejeren af en sådan bolig kan anvende den som fritidsbolig. Hvis man på et senere tidspunkt ønsker det, kan boligen atter få status som helårsbolig uden yderligere ansøgning. Beslutningen betød, at alle boliger uden for de større byer kunne benyttes som fritidsboliger. Helårspigten blev bevaret i Allinge, Gudhjem/Melsted, Svaneke, Rønne, Aakirkeby, Nexø, Hasle og Klemensker.

I disse byer betyder bopælspligten, at en bolig skal tjene som ejerens eller lejerens helårsbolig, hvilket bl.a. vurderes efter ejerens eller lejerens faktiske ophold i boligen. Regionskommunen har den praksis, at man som udgangspunkt skal anvende

I 2013 indførtes begrebet flex-bolig på Bornholm. Nu er der stor debat om ordningens fremtid, fordi den truer de små bysamfund

ejendommen i over 180 dage om året.

Baggrunden for beslutningen var, at mange boliger, mere eller mindre forfaldne, kunne få nye ejere, der satte dem i stand som fritidsbolig. Det lykkedes i vid udstrækning, og ønsket om en fritidsbolig på Bornholm er ikke blevet mindre de senere år, hvor øen på mange måder er kommet i positiv fokus.

I 2020 udtalte Home-mægler Per Kofoed således til Ritzaus Bureau om den ophævede bo-

pælspligt: "På klippeøen smitter sommerhusfeberen også af på helårshusene, fordi en del byer ikke har bopælspligt, og særligt kystbyerne er vældig populære," fortæller Per Kofoed, indehaver af Home Rønne og Home Nexø. "Her er salget gået frem med 33 pct. Bornholm er megapopulær, og når der så heller ikke er bopælspligt, er folk helt vilde. De små kystbyer på Bornholm er meget attraktive for køberne - for eksempel Snogebæk, Aarsdale, Listed, Bølshavn og Sandvig, hvor flexboliger er i meget høj kurs," siger Home-mægler Per Kofoed. Til gengæld steg priserne - ikke mindst i kystområderne.

Bagsiden af medaljen

Bagsiden af medaljen er, at mange huse i de små bysamfund står tomme en god del af året.

Derfor har flere og flere de sidste par år argumenteret for at ændre flexbolig-politikken. I april 2021 foreslog tre partier i regionskommunen en ændring af reglerne.

SF ønskede, at kommunen ikke gav flere tilladelser til flexboliger i de bornholmske byområder, og for Dansk Folkeparti handlede bekymringen om, "at byer på Bornholm har udsigt til langsomt at dø hen som helårsbyer, hvis flere og flere huse bliver solgt som fritidshuse".

Flertallet i regionsrådet sagde dog nej til at ændre noget. Argumentet imod ændring var ikke mindst, at det vil betyde en usikkerhed om folks boligøkonomi, og ejendomsmæglerne havde - ikke overraskende - allerede været ude at sige, at det vil føre til faldende priser. Den daværende borgmester, Thomas Thors, rundede debatten

De 14 toetages bygninger med 23 flex-boliger på Tejn Havn får en usædvanlig attraktiv beliggenhed, og interessen for at købe er stor. Til gengæld er de borgere med hus på havnen, der nu mister deres havudsigt, ikke særligt begejstrede.

Byggeriet af de 14 flexboliger i Svaneke nordlige udkant er i fuld gang. 13 er solgt. Den sidste bolig på 110 kvm. tættest ved landevejen stod i begyndelsen af september til salg for 4.395.000 kr.

af med at fastslå, at han grundlæggende fandt risikoen ved at røre ved bopælspligten alt for stor. I Listed var man utilfreds med dette resultat. På borgerforeningens generalforsamling i 2021 fastslog formanden, Karen Nørregaard, at Listed vil have helårspigten genindført. I Listed har man oplevet en nedgang i antallet af faste beboere på 15 procent, fortalte Karen Nørre-

gaard. "Bopælspligten er alfa og omega, hvis vi vil have liv i byen igen."

Selv om forslaget til ændring i første omgang blev nedstemt i regionsrådet, fortsatte Listed Borgerforening med at arbejde for en ændring, og det lykkedes tilsyneladende at omvende politikerne. I hvert fald erklærede Thomas Thors umiddelbart før kommunalvalget i november

2021, at partiet havde skiftet mening og var parat til at drøfte en ændring.

"Hvad har fået jer til at ændre holdning?", blev han så spurgt. Svaret lød:

"Det er først og fremmest henvendelsen fra borgerforeningen i Listed, som peger på, at det lille samfund, som stadigvæk er levende, risikerer at blive et sommersamfund og mere eller mindre lukke helt ned i vinterhalvåret, fordi flere af husene dernede bliver brugt som flexboliger. Udviklingen er gået langt hurtigere, end vi forestillede os bare for et halvt år siden," sagde Thomas Thors.

Borgerforeningen i Listed vil have genindført helårspigten, fordi flere og flere huse står tomme en stor del af året. Og tilsyneladende får man held med en ændring af reglerne.

Mange nye flexboliger

Selv om der således burde være et klart politisk flertal for at ændre bopælspligten, så er der ikke sket noget efter kommunalvalget. Til gengæld bygges der nu 14 flexboliger på den attraktive Møllebakke-grund nord for Svaneke og 23 flexboliger på Tejn Havn. De 13 af boligerne i Svaneke er solgt, og listen med interesserede folk "ovrefra", der vil købe flexbolig på Tejn Havn er meget, meget lang, hedder det fra bygherren.

*Hans Tofte
Holm med
lodsbåden i
Hasle havn.
Foto fra
Hasle-Egnens
Lokalhistorie.*

Dommeren forstod ikke et muk

Hans Tofte Holm var i mange år lods i Hasle. I Marineforeningens medlemsblad "Under Dannebrog" fra 1940 skrev han følgende beretning om om en 16-årig knægt, som gav Sørenstøtens dommer visse problemer.

I Aaret 1900 blev jeg Sørenstøtmedlem i Bornholms Amt, hvilken Stilling jeg indebar til for faa Aar siden, da jeg faldt for Aldersgrænsen.

I dette Tidsrum har jeg overværet de fleste Sørenstøtsager her i Distriktet, samt flere udenfor.

I Aarene omkring Aarhundredeskiftet, (altsaa i Sejlskibstiden) var her en lille Sejler, der bar det mærkbare Navn "Stenbjørn", hjemmehørende i Vang. Skudens hele Besætning var Skipper og en Dreng paa ca. 16 Aar, da nedanførte Episode indtraf.

Det skete paa Rejsen fra København til Bornholm, da "Stenbjørn" befandt sig mellem Falsterbo og Trelleborg faldt Skipperen overbord og druknede, det skete om Natten, og Skuden drev for Vind og Vove. Da det gryede ad Dag; og Storm og Sø var i aftagende, fik Drengen Land i Sigte, han fik fat i Flaget og nejede det op i Vantet som Nødsignal, dette blev observeret fra Lodsstationen i Trelleborg, hvorfor Lodserne gik ud og indbjergede den lille nødstedte Skude til Havnen. Da den lille Skude med ny Skipper omsider kom her til blev den unge Sømand tilsagt til møde i Sørenstøtten for at afgive Forklaring angaaende Skipperens Død.

Retten blev sat i Overværelse af Dommeren, (som det den Gang hed, Byfogeden) Protokolfører, tvende Sørenstøtmedlemmer, tvende Stokkemænd, eller som det nu hedder Retsvidner, samt en Politibetjent og Skudens Reder. Det hele Retsmaskineri var klar til Start, og ingen anede, at den unge Søgut kunne bringe Dommeren (Byfoged Baller) senere Dommer i Sorø, i en ret pinlig Forlegenhed.

Da Drengen frejdig i Hu traadte frem for Rettens Skranke, blev han modtaget af Dommeren der sagde, "Naa, min unge Ven, kan Du saa fortælle os, hvorledes det gik til, da din Skipper druknede". Drengen stod betænkende et Øjeblik før han svarede, men saa blev han veltalende, han fortalte saaledes: - "Det begyndte hen paa Natten at kule op til Storm; og vi skulde rebe Storsejl, jeg firede paa Bomdirken og Skipperen arbejdede paa Bommen med Rebskinkel og Stikbout, han hav-

de lige halet ind paa Liget for at skære Stikbouten, da Taljeløberen sprang. "Holdt, holdt raabte Dommeren, og henvendt til Sørenstøtmedlemmerne sagde han: Jeg forstaar ikke et Muk af det hele, han taler om Lig, Stikbout, Bomdirke og Rebskinkel, hvad i Alverden er alt dette? Hvad er det for et Lig, Skipperen halede i? - Nu var det min Tur til at klarlægge Sagen og oplyse, at Bomdirke er det Reb, der bærer Bommen, Stikbout og Rebskinkel er Reb, man benytter til at hale Sejlet ud, naar det skal rebes, og at Liget er det Reb, der er fastsyet til Sejlet og danner Ramme om dette. Først efter at jeg havde tegnet et Rids af Mast, Bom og Sejl, fik Dommeren et svagt Begreb om den unge Sømands gaadefulde Udtryk; og Dommeren erkendte, at der selv i en saa lille Sejler findes Grejer, hvis Navn er skjult for de vise og forstandige, men aabenbaret for de umyndige.

Retten blev hævet, men den ene af de gamle Retsvidner, der var meget tunghør havde fuldstændig misforstaaet Situationen, han sagde til mig. - Ja, det er da ikke saa mærkeligt, at Skipperen druknede, for naar der sejles med Lig, sker der altid Ulykker.

**Sæt
annoncen
i Klippeøen
- den gode
kontakt**

LEHNSGAARD KOLDPRESSET RAPSOLIE

Fremstillet af den fineste afskallede raps.
Dyrket i bornholmsk muld af bornholmske landmænd.
Ren og sund kvalitet til dressing, stegning,
bagning - og grill. Prøv også krydderolierne
og den nye økologiske rapsolie.

Spørg efter den i din butik.
Se mere på
www.lehnsgaard.dk
- eller ring på tlf. 2323 6171

Bornholmerbussen

Linje 866

Daglige afgange:

Ballerup Station • Hovedbanegården • Ystad • Rønne

Pladsbestilling: **4468-4400**

www.graahundbus.dk

Altid bornholmer

Følg med i hvad der sker i din hjemstavn.

Abonner på Bornholms Tidendes e-avis og få adgang til:

- Bornholms Tidende som e-avis seks dage om ugen.
Kan læses på PC, tablet og smartphone.
- Lukkede artikler på www.tidende.dk
- Bornholms Tidendes arkiv helt tilbage til den første avis fra den 3. juli 1866.

RABAT

Er du medlem af Bornholms Hjemstavnsforening får du 30% rabat på de første 3 måneder.

Kontakt abonnementsafdelingen på tlf. 5690 3000 eller
[mail abonnement@bornholmstidende.dk](mailto:abonnement@bornholmstidende.dk)

Det med småt: Rabatten ydes ikke til husstande, der har haft abonnement på Bornholms Tidende indenfor de sidste 6 måneder.

Bornholms Tidende

Tråden i bornholmernes historie

AKTIVITETSKALENDER

KØBENHAVN:

Søndag den 2. oktober kl. 13.30: Bankospil.

Søndag den 16. oktober kl. 14.00: Foredrag.

Søndag den 6. november kl. 13.30: Bankospil.

Søndag 20. november: Julehygge og juletræ.

HILLERØD:

Søndag den 9. oktober kl. 14.00: Ann Vibeke Knudsen

Søndag den 30. oktober: Foredrag Finn Hansen.

Søndag den 13. nov. kl. 12.30: Frokost og Jens Ole Pihl

HELSINGØR:

Søndag den 9. oktober kl. 13.00: Generalforsamling.

Søndag den 20. november kl. 14.00: Julehygge.

ROSKILDE:

Søndag den 30. oktober kl. 11.30: Bowling.

Lørdag den 19. november kl. 14.00: Hyggeeftermiddag.

NÆSTVED:

Søndag den 30. oktober kl. 11.30: Bowling.

FYN:

Søndag den 16. okt. kl. 14: Medlemmernes eftermiddag.

Søndag den 4. december kl. 12.30: Julefrokost.

JYLLAND:

Onsdag den 12. okt. kl. 13.45: Besøg i Mariehaven.

Lørdag den 26. nov. kl. 12.00: Julekomsammen.

Indmeldelsesblanket

Undertegnede ønsker at blive medlem i hjemstavnsforeningen i
København - Helsingør - Hillerød - Roskilde - Næstved - Fyn - Jylland

NAVN: _____

ADRESSE: _____

TLF.: _____ FØDESTED: _____

Fødselsdato: __MD: __ÅR: __ Fødenavn: _____

☐ Mine runde dage må omtales i KLIPPEØEN og Bornholms Tidende

Indsendes til Bent Christiansen, Sognevangen 2A, Sengeløse,
2630 Taastrup. Tlf. 22643604. Ønsker du ikke at klippe i bladet så
skriv kuponen af. Eller send oplysningerne til:

bent_christiansen@mail.dk

Redaktionen sluttet 15. sept. 2022
Deadline næste nr.: 7. nov. 2022